

Remissvar över betänkandet SOU 2024:81 - Ämneskunskaper och lärarskicklighet - en reformerad lärarutbildning

Utbildningsnämnden har tagit del av betänkandet "Ämneskunskaper och lärarskicklighet - en reformerad lärarutbildning, SOU 2024:81" och vill härmed lämna synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet.

Sammanfattning

Utredningen föreslår

- höjda antagningskrav till lärar- och förskollärarytbildningarna med anledning av studenternas bristande förkunskaper att det utöver nuvarande krav för särskild behörighet också ska ställas krav på lägst betyg C i Svenska 3 eller Svenska som andraspråk 3 för tillträde till grundlärarutbildning med inriktning mot F-3 och 4-6 samt till ämneslärarutbildning. För förskollärarytbildningen föreslår utredningen betyg D i dessa kurser, trots att betygskriterier saknas. Anledningen är att antalet behöriga sökande, antagna och nybörjare skulle minska mycket kraftigt vid krav på betyg C.
- stärkt ämneslärarutbildning genom ökade samarbeten och koncentration av vissa ämnen till färre lärosäten
- reformerat utbildningsinnehåll med ökat fokus på ämneskunskap, kognitionsvetenskap och praktisk metodik.

Utbildningsnämnden instämmer i förslaget att höja intagningskraven till lärar- och förskollärarytbildningarna för att rekrytera välmotiverade studenter med goda förkunskaper. Utbildningsnämnden anser, till skillnad mot förslaget, att utöver de nuvarande kraven för särskild behörighet, även ska ställas krav på lägst betyg C i Svenska 3 eller Svenska som andraspråk 3 för tillträde även till förskollärarytbildningen. Detta eftersom det i dagsläget saknas betygskriterier för betyg D.

Utbildningsnämnden instämmer i förslaget att förtydliga lärosätenas gemensamma ansvar för ett fortsatt varierat utbud och dimensionering av lärar- och förskollärarytbildningar då det är angeläget att utbildningarna ska kunna ges i hela landet

Utbildningsnämnden instämmer i ett reformerat utbildningsinnehåll med ökat fokus på ämneskunskap, kognitionsvetenskap och praktisk metodik. Studenter bör ges möjlighet att fördjupa sig i sitt ämnesområde både teoretiskt och praktiskt. Detta kan uppnås genom att utbildningarna erbjuder mer ämnesinriktade kurser som betonar vetenskaplig grund, aktuell forskning och ämnesdidaktik.

Övergripande synpunkter

Stärkta samarbeten mellan lärosäten. Sid. 20

I utredningen betonas vikten av att stärka samarbeten mellan olika lärosäten för att uppnå en högre kvalitet i lärarutbildningarna. I remissvaret vill Utbildningsnämnden särskilt belysa hur ämneslärarutbildningen kan stärkas genom ökade samarbeten mellan lärosäten så att lärarutbildning för olika skolformer, årskurser och ämnen kan ges i hela landet.

Utbildningsnämnden anser att en fördel med samarbeten mellan lärosäten är att utbildningar då kan ges på orter eller i regioner där det inte finns något lärosäte som har lärar- eller förskollärarytbildning vilket skulle kunna minska risken för små, isolerade utbildningar där ämneskunskap inte kan hållas på en hög nivå. Det kommer, vilket även framgår i utredningen, att krävas gemensamt arbete mellan lärosätena för att anpassa utbildningsplaner, samt en beredskap att erbjuda en del av sin utbildning till studenter från ett annat lärosäte. Genom att knyta samman resurser och expertis kan utbildningarna dra nytta av varandras styrkor och skapa en mer mångsidig och gedigen utbildning. Förslagen på gemensamma kurser, forskning och nätverksbyggande mellan olika universitet och högskolor skulle kunna leda till en mer enhetlig utbildning av högre kvalitet samt bidra till att skapa en mer robust och dynamisk lärarutbildning som bättre möter de utmaningar och behov som finns inom skolväsendet i Sverige.

I.1 Förslag till förordning om ändring i högskoleförordningen (1993:100). Sid. 33

Goda kunskaper i svenska är en förutsättning för att kunna tillgodogöra sig högskoleutbildning generellt, och för lärar- och förskollärarytstudenter är det dessutom särskilt viktigt att ha goda kunskaper under den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU). Svenska språket är lärarens och förskollärarytens viktigaste verktyg. I utredningen framgår det att den vanligaste orsaken till att många lärar- och förskollärarytstudenter inte fullföljer sina studier är enligt lärosätena att de inte klarar kraven för att få gå vidare i utbildningen.

Utredningen har bedömt att lägst betyg E inte är ett tillräckligt krav i svenska för lärarstudenter och övervägt om kravet bör vara betyg C eller D. För betyg C finns tydliga betygs-kriterier, vilket saknas för betyg D. Utredningen föreslår med anledning av studenternas bristande förkunskaper att det utöver nuvarande krav för särskild behörighet också ska ställas krav på lägst betyg C i Svenska 3 eller Svenska som andraspråk 3 för tillträde till grundlärarutbildning med inriktning mot F-3 och 4-6 samt till ämneslärarutbildning. För förskollärarutbildningen föreslår utredningen betyg D i dessa kurser, trots att betygs-kriterier saknas.

Utbildningsnämnden anser att det är av yttersta vikt att upprätthålla höga betygs-krav även för förskollärarutbildningen. Detta är nödvändigt för att säkerställa att yrket behåller sin status och attraktionskraft. Lägre betygs-krav kan uppfattas som att förskolläraryrket inte kräver lika hög kompetens som andra läraryrken, vilket kan minska yrkets status och attraktivitet. Det är viktigt att förskolläraryrket ses som ett kvalificerat och respekterat yrke, och högre betygs-krav bidrar till detta. Regeringen bör beakta om det utöver nuvarande krav för särskild behörighet också ska ställas krav på lägst betyg C i Svenska 3 eller Svenska som andraspråk 3 för tillträde till förskollärarutbildningen eftersom det i dagsläget saknas betygs-kriterier för betyg D.

Det finns även en risk att lägre betygs-krav leder till att studenter med lägre akademisk förmåga antas till utbildningen, vilket kan påverka kvaliteten på undervisningen och därmed barnens lärande. Utbildningsnämnden anser att högre betygs-krav är nödvändiga för att säkerställa en hög kvalitet på utbildningen. En hög akademisk standard bland studenterna är avgörande för att de ska kunna tillgodogöra sig utbildningen och senare kunna erbjuda en högkvalitativ undervisning.

Att ha olika betygs-krav för olika lärarutbildningar kan uppfattas som ojämnt och orättvist, vilket kan skapa missnöje bland studenter och yrkesverksamma. Utbildningsnämnden föreslår att betygs-kraven harmoniseras för att undvika denna ojämlighet. En enhetlig standard för betygs-krav skulle bidra till att alla lärarutbildningar ses som lika viktiga och krävande, vilket i sin tur kan öka respekten för alla läraryrken.

Högre betygs-krav kan signalera att förskolläraryrket är viktigt och kräver hög kompetens, vilket kan bidra till att höja yrkets status och locka fler kvalificerade sökande. Genom att ställa höga krav på de som vill bli förskollärare visar man att man värdesätter yrket och de som arbetar inom det. Detta kan också bidra till att attrahera personer med hög akademisk förmåga och ett starkt engagemang för yrket.

I.2 Förslag till förordning om ändring i förordning (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare. Sid. 67

Utbildningsnämnden instämmer i utredningens förslag att lärare som är behöriga att undervisa i ett eller flera ämnen även är behöriga att undervisa i grundskolans årskurs 1–3 i ytterligare ett eller flera ämnen, om läraren genom att ha kompletterat sin behörighet enligt nämnda bestämmelser med ytterligare utbildning har fullgjort ämnesstudier i detta eller dessa ämnen i den omfattning som anges i förordningen.

I.5 Förslag till förordning om ändring i förordning (2021:1335) om utbildning till lärare och förskollärare. Sid. 73 - 78

Reformerat utbildningsinnehåll med ökat fokus på ämneskunskap, kognitionsvetenskap och praktisk metodik.

Ämnesstudier och ämnesdidaktiska studier

Utbildningsnämnden instämmer att kunskap baserad på evidensbaserad forskning med en sådan inriktning behöver få ett betydligt större utrymme inom lärar- och förskollärarytbildningarna, framför allt kopplat till ämnesdidaktik och till undervisningen i ämnen. Ett ökat utrymme för ämnesdidaktik skulle även stärka kopplingen mellan teori och praktik. Genom att erbjuda fördjupade och specialiserade utbildningar inom ämnet får blivande lärare djupare insikter och förståelse för både ämnet som lärs ut och de pedagogiska metoder som är mest effektiva för att undervisa i ämnet. Det är viktigt för en blivande lärare att man får en grundlig förståelse för det ämne man kommer att undervisa i, oavsett om det handlar om matematik, historia, svenska eller något annat ämne. Ämnesstudier är en viktig del för att säkerställa att läraren har en gedigen ämneskompetens. Även studier i didaktiska teorier, metoder, verktyg och praktiker som är specifika för ämnet i fråga är en viktig del för att förstå hur undervisning i ämnet kan anpassas efter elevers behov och förutsättningar, och hur man skapar en lärandemiljö som engagerar och stödjer eleverna.

Ledarskap är en central del av didaktik och borde särskilt beaktas vid reformering av lärarutbildningen. Ledarskap i klassrummet innebär att skapa en positiv lärmiljö, motivera elever, hantera klassrumsdynamik, konflikthantering samt att stödja elevernas lärande. Lärarens ledarskap påverkar hur undervisningen genomförs och hur barnen och eleverna engageras och lär sig.

Kognitionsvetenskap

Utbildningsnämnden anser att kognitionsvetenskap och forskning om lärande bör spela en större roll i lärarutbildningen. Kognitionsvetenskapliga perspektiv på undervisning, om hur människor lär sig, samt hur den vetenskapliga

grunden ser ut för olika undervisningsmetoder kan ha en direkt inverkan på lärarens metodik och undervisningsstrategier. Kunskap om individers kognitiva utveckling, minnets funktioner, motivation och användning av önskvärda svårigheter kan användas för att utforma undervisning som skapar förutsättningar för barns och elevers inläring. Därför bör kurser som fokuserar på lärande och hjärnans funktioner vara obligatoriska i lärar- och förskolläraryt utbildning.

Praktisk metodik.

I utredningen framgår det i tidigare utvärderingar av lärarutbildningarna och resultat från enkäter till tidigare lärarstudenter ett behov av att koppla lärarutbildningarna närmare till den kommande yrkesrollen. De praktiska inslagen i utbildningarna behöver öka, och studenterna behöver förberedas bättre för det kommande dagliga arbetet. Utbildningsnämnden instämmer i detta och anser att för att stärka kopplingen mellan teori och praktik bör ämneslärarutbildningen ge större utrymme för praktiska kurser och fältstudier som fokuserar på hur teorier och didaktiska principer omsätts i konkret undervisning i klassrummet. Det skulle till exempel vara fördelaktigt att erbjuda fler praktiska moment där studenter får möjlighet att undervisa och reflektera över sin egen undervisning under handledning av erfarna lärare. Detta skulle också kunna innefatta kursmoment om hur man utvärderar och anpassar undervisningen för att bättre möta elevernas behov genom olika undervisningstekniker, material och verktyg.

Exempelvis kan gemensamma moduler eller kursserier inom ämnesdidaktik och metodik erbjudas av flera lärosäten för att ge studenter en bredare och djupare förståelse för ämnet och dess praktik. Ett förstärkt fokus på praktiska studier skulle också säkerställa att läraren förstår den undervisningsnära realiteten i god tid innan studierna avslutas och yrkeslivet tar vid.

Eva Wetterstrand
Utbildningsdirektör

Maria Filipsson
Utvecklingschef

Erika Frangini
Sakkunnig utbildning